



**PUNYASHLOK AHILYADEVII HOLKAR
SOLAPUR UNIVERSITY,
SOLAPUR**

CURRICULUM FRAMEWORK

FOR

Bachelor of Arts and Bachelor of Education

(B.A. B.Ed. INTEGRATED FOUR YEAR COURSE)

FROM 2023

(CBCS Pattern)

**PUNYASHLOK AHILYADEVI HOLKAR SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR
INTEGRATED FOUR YEAR STRUCTURE AND CURRICULUM OF
DEGREE OF BACHELOR OF ARTS AND BACHELOR OF EDUCATION**

(B.A. B.Ed.) COURSE FROM 2023

PROGRAMME AND DURATION:

Integrated Programme of Teacher Education titled ‘**Bachelor of Arts and Bachelor of Education**’ (B.A. B.Ed.) degree programme. The programme will be of four-year duration organized on the semester pattern with 2 semesters in a year. Each semester will consist of a minimum of 16 weeks of instruction excluding examination.

This degree B.A. B.Ed. is thereby equivalent to B.A. and B.Ed. degrees of the University of P. A. H. Solapur University, Solapur and the UGC. On successful completion of the programme, students are eligible for admission to Master Degree Programmes in respective subjects in the P.A.H. Solapur University, Solapur and other Indian Universities.

THE GENERAL OBJECTIVES OF B. A. B.ED. INTEGRATED COURSE ARE:

1. To develop among student-teachers the essential competencies of a teacher in order to develop an attitude towards becoming a committed and performance oriented teacher.
2. To equip the student-teachers through strong psycho-social foundation and with essential knowledge, skills and attitude so as to develop them as responsible teachers of the modern world.
3. To create awareness about national values enshrined in the Constitution of India, core elements, duties and responsibilities of a teacher and foster human rights, and the dignity of individuals.
4. To create awareness among student teachers about the socioeconomic and political scenario of the society in order to understand need of inclusion of all sections of the society and importance of unity in diversity.
5. To develop scientific temperament, critical thinking, sense of appreciation and decision making among student teachers.
6. To sensitize students about emerging issues related to environment, gender equality, and technology use, legal provisions on education, rights and duties enshrined in the constitution of India.
7. To promote student teachers about social cohesion, international understanding and protection of human rights and right of the child.
8. To use managerial and organization skills among student teachers.

ATTENDANCE:

Each student has to attend a minimum of 75% of the classes conducted in each course. Failure to meet the minimum requirement renders disqualification from terminal examination and makes him/her ineligible for scholarship/ free ship. Such a student is deemed to have dropped the course and is not allowed to write the semester end examination of that course. He has to re-register for the course/s as and when they are offered by the institute.

MEDIUM OF INSTRUCTION:

The medium of instruction and examination is Marathi or English.

STANDARD OF PASSING

- 1) To pass the B.A. B.Ed. examination, a candidate must obtain at least 40% marks in each theory paper (separate passing for CA and UA). Such a candidate shall be declared to have passed the examination in Pass class & Second class.
- 2) Those obtaining C+ Grade in all Heads shall be declared passed the examination in Higher Second Class.
- 3) Those obtaining B Grade in all Heads shall be placed in the First Class.
- 4) Those obtaining A Grade in all Heads will be declared passed in First Class with Distinction.
- 5) B.SC. B.Ed. Class/Grade will be declared on the aggregate performance in the Semester I, II, III, IV, V, VI, VII and VIII.

**Table: 100 Mark Courses
10- Point scale for courses having passing criterion of 50%**

Sr. No.	Range of Marks	Grade	Grade Point
1	80-100	O: Outstanding/Excellent	10
2	75-79	A+: Very Good	09
3	70-74	A: Good	08
4	65-69	B+: Above Average	07
5	60-64	B: Average	06
6	55-59	C+: Satisfactory	05
7	50-54	C: Pass	04
8	00-49	F: Fail	00

Table: 50 Mark Courses
10- Point scale for courses having passing criterion of 50%

Sr. No.	Range of Marks	Grade	Grade Point
1	43-50	O: Outstanding/Excellent	10
2	4.-42	A+: Very Good	09
3	37-39	A: Good	08
4	34-36	B+: Above Average	07
5	31-33	B: Average	06
6	28-30	C+: Satisfactory	05
7	25-27	C: Pass	04
8	00-24	F: Fail	00

NOTE:

1. A candidate failing in any subject of the eight semesters shall be required to appear for the examination in the next semester.
2. A candidate who has once passed in any of the theory Paper/Head of passing with 50% need not appear again for that theory Paper/Head.
3. While admitted to second or third or fourth year, ATKT (Allowed to keep Term) can be granted to those students, who have failed in below 50 % theory papers of conjugative semesters.
4. It is desired that, student will complete all his/her internal assessment work CA / EPC work/ Internship work within the academic year only. If a student fails to complete his/her internal assessment work/ EPC work/ Internship work he/she may have to get readmitted to the college/Department.

(B.A. B.Ed.) COURSE FROM 2022
F. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER I

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component	A 101 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	A 102 Any One TH	Scientific Method (Compulsory)	30	02	10	40	50
		Marathi (Compulsory)					
		Hindi (Compulsory)					
		Urdu (Compulsory)					
		Sanskrit (Compulsory)					
		Prakrit (Compulsory)					
		Kannada (Compulsory)					
	A 103 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)					
		Urdu (Optional)					
		Sanskrit (Optional)					
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)					
	A 104 Any One TH	History	30	02	10	40	50
		Education					
		Physical Education					
	A 105 Any One TH	Geography	30	02	10	40	50
		Sociology					
		Psychology					
	A 106 Any One TH	Political Science	30	02	10	40	50
		Philosophy					
		Economics					
Music							
Education Component	E 01 TH	Contemporary India and Education	30	02	10	40	50
	E 02 TH	Understanding Disciplines and Subjects	30	02	10	40	50
Total of Semester I			240	16	80	320	400

F. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER II

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component	A 201 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	A 202 Any One TH	Scientific Method (Compulsory)	30	02	10	40	50
		Marathi (Compulsory)					
		Hindi (Compulsory)					
		Urdu (Compulsory)					
		Sanskrit (Compulsory)					
		Prakrit (Compulsory)					
		Kannada (Compulsory)					
	A 203 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)					
		Urdu (Optional)					
		Sanskrit (Optional)					
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)					
	A 204 Any One TH	History	30	02	10	40	50
		Education					
		Physical Education					
	A 205 Any One TH	Geography	30	02	10	40	50
		Sociology					
		Psychology					
A 206 Any One TH	Political Science	30	02	10	40	50	
	Philosophy						
	Economics						
	Music						
Education Component	E 03 TH	Language across the curriculum	30	02	10	40	50
	E 04 TH	Knowledge and Curriculum Part– I	30	02	10	40	50
Total of Semester II			240	16	80	320	400
Total of First Year (Semester I & II)			480	32	160	640	800
Additional compulsory subject (Marks not included for class)							
	A 207 TH	Democracy, Election and good Governance	30	02	10	40	50

S. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER III

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component (Out of Three Groups choose only Two Subjects & choose any one subject from one group)	B 101 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	B 102 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)					
		Urdu (Optional)					
		Sanskrit (Optional)					
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)					
	B 103 Any One TH	Geography	30	02	10	40	50
		Sociology					
		Psychology					
		Economics					
		Music					
	B 104 Any One TH	History	30	02	10	40	50
		Political Science					
Education							
Philosophy							
Physical Education							
B 105 Any One TH	Interdisciplinary Subject (Logic / Cooperation / Public Administration / Tourism Geography /HSRM)	30	02	10	40	50	
Education Component	E 05 TH	Knowledge and Curriculum Part – II	30	02	10	40	50
	E 06 TH	Creating an Inclusive School	30	02	10	40	50
	PR 01	Enriching Teaching Skills	60	02	50	00	50
	PR 02	EPC: Drama and Art in Education	60	02	50	00	50
Total of Semester III			360	20	180	320	500

S. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER IV

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component (Out of Three Groups choose only Two Subjects & choose any one subject from one group)	B 201 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	B 202 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)					
		Urdu (Optional)					
		Sanskrit (Optional)					
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)					
	B 203 Any One TH	Geography	30	02	10	40	50
		Sociology					
		Psychology					
		Economics					
		Music					
	B 204 Any One TH	History	30	02	10	40	50
		Political Science					
		Education					
		Philosophy					
Physical Education							
B 205 Any One TH	Interdisciplinary Subject (Logic / Cooperation / Public Administration / Tourism Geography/HSRM)	30	02	10	40	50	
Education Component	E 07 TH	Gender, School and Society	30	02	10	40	50
	E 08 TH	Assessment for Learning	30	02	10	40	50
	PR 03	Action Research Project	60	02	50	00	50
	PR 04	School Experience and Internship (One Week)	60	02	50	00	50
Total of Semester IV			360	20	180	320	500
Total of Second Year (Semester III & IV)			720	40	360	640	1000

T. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER V

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component	C 101 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	C 102 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)	30	02	10	40	50
		Urdu (Optional)					
		Sanskrit (Optional)	30	02	10	40	50
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)	30	02	10	40	50
		Geography					
		Sociology	30	02	10	40	50
		Psychology					
		Economics	30	02	10	40	50
		History					
		Political Science	30	02	10	40	50
		Education					
Philosophy	30	02	10	40	50		
Music							
Physical Education	30	02	10	40	50		
Education Component	E 09 TH	Environmental Education	30	02	10	40	50
	E 10 TH	Pedagogy of School Subject: Marathi, English, Hindi, Urdu, Sanskrit, Prakrit, Kannada	30	02	10	40	50
	E 11 TH	Pedagogy of School Subject: Geography, History, Economics	30	02	10	40	50
	PR 04	Lesson Planning Workshop	30	01	25	00	25
	PR 05	Workshop on Teaching Aids	30	01	25	00	25
	PR 06	Practice Teaching and Internship (Three Week)	240	04	100	00	100
	SOC 01	* Skill Oriented Course: Any one of the following * Stress Management * The Art of Public Speaking * Psychological Testing and Assessment * Technology Embedded Teaching	60	04	100	00	100
Total of Semester V			630	28	340	360	700

T. Y. B.A. B.Ed. SEMESTER VI

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Arts Component	C 201 TH	English Compulsory	30	02	10	40	50
	C 202 Any One TH	English (Optional)	30	02	10	40	50
		Marathi (Optional)					
		Hindi (Optional)					
		Urdu (Optional)	30	02	10	40	50
		Sanskrit (Optional)					
		Prakrit (Optional)					
		Kannada (Optional)	30	02	10	40	50
		Geography					
		Sociology					
		Psychology	30	02	10	40	50
		Economics					
		History					
		Political Science	30	02	10	40	50
		Education					
		Philosophy					
Music	30	02	10	40	50		
Physical Education							
Education Component	E 12 TH	School Guidance and Counseling	30	02	10	40	50
	E 13 TH	Pedagogy of School Subject: Marathi, English, Hindi, Urdu, Sanskrit, Prakrit, Kannada	30	02	10	40	50
	E 14 TH	Pedagogy of School Subject: Geography, History, Economics	30	02	10	40	50
	PR 07	EPC: Critical Understanding of ICT	60	02	50	00	50
Total of Semester VI			330	20	140	360	500
Total of Third Year (Semester V & VI)			960	48	480	720	1200

Final Year B.A. B.Ed. SEMESTER VII

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Education Component	E 15 TH	Learning and Teaching	30	02	10	40	50
	E 16 Any One TH	Educational Management	30	02	10	40	50
		Educational Technology					
	PR 08	EPC: Reading and Reflecting on Text	60	02	50	00	50
	PR 09	CCM Workshop	30	01	25	00	25
	PR 10	Evaluation Workshop	30	01	25	00	25
	PR 11	Physical and Health Education	60	02	50	00	50
PR 12	School Internship (Six Week)	240	08	200	00	200	
	PR 13	Social Service	60	02	50	00	50
	PR 14	Educational Tour	--	02	00	50	50
Total of Semester VII			540	22	420	130	550

Final Year B.A. B.Ed. SEMESTER VIII

Course Component	Course	Title	Periods	Credits	Internal Marks	External Marks	Total Marks
Education Component	E 17 TH	Childhood and Growing Up	30	02	10	40	50
	E 18 Any One TH	Value Education	30	02	10	40	50
		Peace Education					
	PR 15	EPC: Understanding the Self	60	02	50	00	50
	PR 16	Workshop on Constructivism	60	02	50	00	50
PR 17	Models of Teaching Workshop	60	02	50	00	50	
	PR 18	Visit to Innovative Organization	60	02	50	00	50
	PR 19	School Internship (One Week)	60	02	50	00	50
	PR 20	Lesson Examination	120	04	00	100	100
	PR 21	Creativity and Personality Development	60	02	50	00	50
	PR 22	Viva Voce	--	02	00	50	50
Total of Semester VIII			600	22	320	230	550
Total of Final Year (Semester VII & VIII)			1140	44	740	360	1100

Year wise Mark Distribution Chart

Sr. No.	Year	Semester	Component Area	College Assessment Marks	University Assessment Marks	Practical Marks	Total Marks	Year wise Total Marks
01	First	I	Arts	60	240	--	300	800
			Education	20	80	--	100	
		II	Arts	60	240	--	300	
			Education	20	80	--	100	
02	Second	III	Arts	60	240	--	300	1000
			Education	20	80	100	200	
		IV	Arts	60	240	--	300	
			Education	20	80	100	200	
03	Third	V	Arts	60	240	--	300	1200
			Education	130	120	150	400	
		VI	Arts	60	240	--	300	
			Education	30	120	50	200	
04	Fourth	VII	Arts	--	--	--	--	1100
			Education	20	80	450	550	
		VII	Arts	--	--	--	--	
			Education	20	80	450	550	
Total Marks			Arts	360	1440	--	1800	--
Total Marks			Education	280	720	1300	2300	--
Total Marks				640	2160	1300	4100	4100

- **Credit Ratio** : 01 Credit = 25 Marks
- **Theory Papers** : 01 Credit = 15 Periods
- **Practical Work** : 01 Credit = 30 Periods
- **Total Theory Papers (Arts)** : 26
- **Total Theory Papers (Education)** : 18
- **Total Practical Work** : 22
- **Skill Oriented course** : 01

Sr. No.	Component Area	Total Marks	Total Credits
01	Arts	1800	72
02	Education	2300	92
	Total	4100	164

Learning and Teaching

Credits: 04

Periods: 60

Maximum Marks: 100

Internal Assessment Marks: 20

University Assessment Marks: 80

Objectives: On completion of this course the student -teachers will be able to:

- 1) Appreciate the need and significance of the study of educational psychology in understanding the development of learner.
- 2) Understand the concept and factors affecting learning
- 3) Understand the concept and factors affecting teaching
- 4) Understand the Principles of learning and their educational implications.
- 5) Understand the Motivation in learning
- 6) Understand the Meaning, nature, factors influencing development of personality.
- 7) Understand the Meaning of adjustment and maladjustment and role of teacher in keeping good mental health of the learner.
- 8) Understand the Mental Processes related to learning.
- 9) Understand the concept, characteristics and nature of teaching.
- 10) Analyze and interpret the class room interaction.
- 11) Understand the various approaches, modes of transaction of Teaching-learning.

Unit I - Understanding Learning

- a) **Educational Psychology:** Meaning, scope, importance and limitations. And Study Methods of Educational Psychology - Introspection, observation, experimental case study.
- b) **Learning:** Concept (in the context of social and cultural), Factors affecting to the learning, learning dimensions: skills, attitudes and habits.
- c) **Principles of learning by psychologists :**(Pavlov, Thorndike, Kohler, Bandura, Gagne and their educational implications.
- d) **Motivation in learning:** Concept and educational implications Abraham Maslow's Motivational Theory.

Unit II – Understanding more about the learner.

- a) **Intelligence**-Concept, Theories of Intelligence - Two factor theory, Multifactor theory, Guilford's theory. Intelligence test - types, Classification, interpretation and use of IQ
- b) **Mental Processes:** Attention, Perception, Memory.
- c) **Personality:** Meaning, nature, factors influencing development of personality. Integrated personality-Concept and role of teacher in developing learner's personality.
- d) **Mental Health and Hygiene:** Meaning of adjustment and maladjustment, role of teacher in keeping good mental health of the learner.

Unit III - Understanding Teaching

- a) **Teaching process:** concept, characteristics and nature , relation of learning and teaching, Teaching as a complex activity Teaching as a profession
- b) **Reflective teaching:** concept and strategies for making teachers reflective practitioners. Analysis of classroom interaction, Flanders classroom interaction analysis
- c) **Approaches to Teaching-learning:** Behaviorist approach, Cognitive approach, Constructivist approach.
- d) Teacher competency and effectiveness, job satisfaction .Professional ethics for teachers.

Unit IV - Analyzing teaching in diverse classrooms

- a) **Learning in a Social Group:** Characteristics and psychology of a social group. School as a social group, Class as a social group.
- b) **Group Dynamics:** Group Dynamics in a classroom, study of classroom dynamics - Sociometry, cumulative record card, observation. Meaning, importance, characteristics of leadership, the training for leadership in school.
- c) **Thinking Process and Leadership:**
Thinking Process-Concept, Types, Importance
Leadership-Concept, Characteristics, Training for Leadership in Schools.
- d) **Modes of Transaction** – reflecting, analytical writing, and studying teachers' diaries. Co-operative, collaborative, programme learning.

Sessional work: (Total 20 Marks)

- The student will have to write 3 tutorials Broad questions in Notebook and assessed by Teacher Educator. Out of these three prepared tutorial questions one should write in Exam situation. **(10 Marks)**
- The students has to undertake **two** of the following practical and present the report **(10 Marks)**
- **Practical I: Compulsory** to all student –teacher.

Any **Five** psychology experiments related to the following topics.

1. Learning , Fatigue
2. Attention
3. Imagination
4. Memory
5. Perservation

Practical II: Any one from following

- 1) Organize and Interpreting following psychological tests (Any two) (Intelligence , Personality, Creativity, Attitude and Aptitude Test)
- 2) Engaging learner’s in the process of knowledge construction in a subject area following constructivist approach and presentation of paper in a seminar.
- 3) Preparation of learners profile based on cognitive and non-cognitive characteristics in order to depict individual differences at primary or secondary stage.
- 4) Analysis of learning situations through case study, presentation before a group followed by discussion.
- 5) To analyze any one teacher's classroom interaction.

References -

1. Aiken, L.R. (1985) *Psychological Testing and Assessment Bestion*–Allwyn and Bacon.
2. Bower, G.M. (1986) *The Psychology of Learning and Motivation*, Academic Press.
3. Crow and Crow, (1963) *Educational Psychology*, Eurasia, New Delhi.
4. Dandekar, W.N. (1970) *Fundamental of Experimental Psychology*, 3rd ed. MoghePrakshan, Kolhapur.

5. Dandekar, W.N. (1981) *Psychological Foundation's of Education*, Ed2. Macmilan Company, Delhi.
6. Hillgard, Ernest R.(1975) *Introduction of Psychology*, 6th ed. Harecourt, NewYork.
7. Johan,Dececco (1970) *Psychology o learning and instruction*, Prince Hall of India Pvt.Ltd. New Delhi.
8. Kegan, Jerome, *The Nature of the child* New York, Harper and Row International.
9. Kundu, C.L. and D.N. Tutoo (1985) *Educational psychology*, New Delhi, sterling publishers.
10. Mangal, S.K.(1979) *Psychological Foundation of Education*, Ludhiana : Prakash Brothers Edu. Publishers.
11. Mangal, S.K.(1993) “*Advanced Educational Psychology*” Prentice Hall of India Pvt. Ltd.,New Delhi
12. Mathur, S.K.(1979) *Educational Psychology*, Agra, Vinod PustakMandir.
13. Morris,E.Egon. (1966) *Psychological Foundation of Education* Holt, Rinehart and winstan Inc.
14. Travers, John. F(1970) *Fundamentals of psychology*, pensyivina, International Text book Co.
15. Balentine, C.W.(1957) *The normal child and some of its, abnormalities*, U.S.A. Penguin Books.
16. Valentine, C.W. (1965) *Psychology and its. Bearing of Education*, 2nd e.d.London,
१५. आफळे, रा. र. बापट भा. वं (१९७३), शिक्षणाचे मानसशास्त्रीय अधिष्ठान, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
१६. बनारसे, एस. के. (१९७०), प्रायोगिक मानसशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
१७. कुलकर्णी, के. व्ही. (१९७७), शैक्षणिक मानसशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
१८. करंदीकर, सुरेश, (२००१) शैक्षणिक मानसशास्त्र, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
१९. घोरमोडे,के.यु. घोरमोडे कला (२००८) उदयोन्मुख भारतीय समाजातील शिक्षण—विद्या प्रकाशन, नागपूर.
२०. खरात, आ. पा. (१९७४), प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
२१. गोगटे, श्री. ब. शैक्षणिक मानसशास्त्र श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
२२. जगताप, ह. ना.(१९९६) (संपादक) शैक्षणिक मानसशास्त्र, प्रकाशन, पुणे
२३. जगताप, ह. ना. अध्ययन उपपत्ती व अध्यापन, नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे.
२४. जगताप, ह. ना.(२००७) शैक्षणिक व प्रायोगिक मानसशास्त्र, नूतन प्रकाशन, पुणे
२५. जगताप, ह. ना. शैक्षणिक मानसशास्त्र, अनमोल प्रकाशन, पुणे.
२६. दांडेकर, वा.ना. (१९७०), प्रायोगिक व शैक्षणिक मानसशास्त्र, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर.
२७. शिखरे विष्णू, अध्ययन अध्यापनाचे मानसशास्त्र- (जानेवारी २०१०,) नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे.

EDUCATIONAL MANAGEMENT (1/2)

Credits: 02

Periods: 30

Maximum Marks: 50

Internal Assessment Marks: 10

University Assessment Marks: 40

Objective:

To enable the student – teachers to:

- 1) Explain the concepts and types of educational management.
- 2) Understand meaning, concept of Institutional Planning.
- 3) Identify and relate administrative set up for secondary education at Central, state and local level.
- 4) Understand the structure of school plant and management of school.
- 5) Understand the importance of human relationship, accountability in education and concept and problems of classroom management.

Unit–I : MANAGEMENT IN EDUCATION :

- a. Concepts and Elements of Management
- b. Concept, nature and types of educational management.
- c. (i) Economics of Education: Concept, Nature, Importance & Utility. (ii) Man power development: Concept productivity, Quality & Criteria.
- d. Institutional Planning : Concept, need, objectives and process.

Unit–II : SECONDARY SCHOOL RULES AND REGULATIONS.

- a) Secondary school code.
- b) Financing Grants, staffing, fee concession and scholarships.
- c) Secondary Education Act.
- d) Head master: Role, Responsibilities and functions.

Unit-III: SCHOOL PLANT AND MANAGEMENT OF SCHOOL

- a) School Plant – Location, building, playground, garden.

- b) Physical facilities – Classrooms , Furniture, Library, Laboratory, Museum, Auditorium
- c) Planning and administration of annual work, time–table.
- d) Maintenance of records and registers – General register, Attendance register, (catalogue) fee register, muster, Dead stock register, Accession register, Purchase register, Scholarships & free ships , Annual results.

Unit–IV: HUMAN RELATIONSHIP

- a) Importance of human relationship and involvements of staff and students in the Management of Secondary School.
- b) Interpersonal Relationship
- c) Accountability in School Education.
- d) Classroom Management: Concept and problems.

Sessional work: (Total 10 Marks)

- The student will have to write 3 tutorials Broad questions in Notebook and assessed by Teacher Educator. Out of these three prepared tutorial questions one should write in Exam situation. **(5 Marks)**
- The students has to undertake **one** of the following practical and present the report **(5 Marks)**

Elective – Educational Management

Sessional Work-

1. Visit any one of school office and report about school records.
2. Visit to any one of the school and report on financial support /grants/fee and scholarship.
3. Visit to any one of the school and study the planning and administration of school time table and annual work.
4. Take an interview of Heat Master of any school and report on role, responsibilities and functions.
5. Visit a school and write a report on classrooms management write a report on it.

Reference Books

1. Brown. E.J., Secondary School Administration.
2. Kochhar S.K., Secondary School Administration.
3. Mohanty , Jagannath (1990) , Educational Administration, Supervision and School Management.
4. Safaya Raghunath and Shajda B. D. Educational Administration.
5. Sharma R. C. , Record Trends in Educational Administration.
6. Studies in Educational Adiminstration in Maharashtra , NCERT.



Educational Technology (1/2)

Credits: 02

Periods: 30

Maximum Marks: 50

Internal Assessment Marks: 10

University Assessment Marks: 40

Objective: To enable the student – teachers to:

1. Understand the meaning, scope and development of Educational Technology.
2. Understand the role of E.T. teacher as a change agent.
3. Understand the meaning, scope, models and types of communication.
4. Understand the system approach in instruction and the modes of instruction.
5. Understand the resource for an instruction system
6. Understand the management of resource and use of multimedia in teaching process.

Unit – 1 Education Technology:

1. Concept, nature and scope of Education Technology
2. Need, significance and objective of Educational Technology
3. Essential characteristics of E.T. teacher.
4. Role of E.T. teacher.

Unit – 2 Communications:

1. Concept, nature and scope of communication
2. Types of Communication and their uses.
3. Channels of Communication.
4. Layout of language Laboratory and its importance

Unit – 3 System Approach to Instruction:

1. Concept, constituents, Principles of system.
2. Concept and Steps of systems approach.
3. Systems Approach to classroom teaching.
4. Modes of Instruction : Brain Storming, programmed learning, personalized Instructional system, dialogue, PowerPoint presentation (All in brief)

Unit – 4 Resources and Management (Hardware's and Software's) for an Instructional System

1. Classification of instructional material
 - a) Visual: Hardware's and Software of OHP, Slide & film projector, charts, maps models.
 - b) Audio : Visual : Hardware's and software of radio, tape recorder
 - c) Audio: Visual: Hardware's and Software of T.V., L.C.D., video conferencing
2. Free and inexpensive instructional materials.
3. Management of Resource : Selection, preparation, planning, execution and evaluation
4. Layout of ICT and Computer lab and its importance

Sessional work: (Total 10 Marks)

- The student will have to write 3 tutorials Broad questions in Notebook and assessed by Teacher Educator. Out of these three prepared tutorial questions one should write in Exam situation. **(5 Marks)**
- The students has to undertake **one** of the following practical and present the report **(5 Marks)**
 1. Visit to language lab and write its report.
 2. Select any topic from V to IX Class and write transcript from radio lesson or T.V.relay lesson
 3. Take problem related to school and apply system approach for remedies about the problem.
 4. Prepare transparency /film slide / PPT and reports on its. Effectiveness in classroom teaching
 5. Selected topic and prepare programmed learning programme and write are report on it

List of Recommended Books :

1. Anand B and other (1982) Reading in E.T., Himalaya Publishing House
Bombay
2. Brown J.W. (1983) Instructional Technology : Media and Methods, Newyork,
Mc grew Hill
3. Dale Edger (1966), Technology 3rd Ed, Newyork, Half Rinchart and wiston

4. Kulkarni S. S. Introduction to Education Technology
 5. Kuman K. L. (1966) Education Technology, new age international Pvt. Ltd.
 6. Magal S. K. Education Technology
 7. Mohanty J., (1992) Educational Technology Deep & Deep Publication New Delhi – 27
 8. Sampat&oather (1981) Introduction of Educational Technology, Sterling Publication, New Delhi
 9. Sharma A. R. (1981) Education Technology, Vinod PustalMandir, Agra
 10. YeoleCima (1990) Educational Technology, Kolhapur
 11. Mukhopadhyay M (1989), Educational Technology last year Book 1998
 12. All India Association of Technology, New Delhi, Chawan S.S. 1978
 13. A textbook programmed Instruction sterling publishers Pvt. Ltd. Delhi
 14. ओक सुमन, शैक्षणिकतंत्रविज्ञान, श्री विद्या प्रकाशन
 15. कुलकर्णी शरदकामत वसुधा, शैक्षणिकतंत्रविज्ञान, ए.आय.ए.ई.टी. एस. एन. डी. टी. मुंबई
 16. जगताप ह. ना., प्रगत शैक्षणिकतंत्रविज्ञान, नूतन प्रकाशन, पुणे
 17. पाटील प्रशांत, शैक्षणिकतंत्रविज्ञान
 18. येवले सीमा (२००७) शैक्षणिकतंत्रविज्ञान आणि माहिती तंत्रविज्ञान, नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे
 19. सोनार मधुकर, आधुनिकज्ञानामध्येदृकश्राव्य शिक्षण महाराष्ट्रविद्यापीठग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
 20. शेवतेकर शारदा, शैक्षणिकतंत्रविज्ञान आणि माहिती तंत्रविज्ञान
 21. राव उषा १९८५ शैक्षणिकतंत्रविज्ञान, महाराष्ट्रविद्यापीठ, ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
 22. सोनार मधुकर १९७० दृक श्राव्य शिक्षण साहित्य तंत्र व पध्दतीगो. म. राणे प्रकाशन, पुणे
 23. शिखरे व्ही. पी., पाटील बी. एम शैक्षणिक तंत्रविज्ञान, (जानेवारी २०११), फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
-
-

EPC 4: Reading and Reflecting on Texts (1/2)

Credits: 02

Periods: 60

Maximum Marks: 50

Internal Assessment Marks: 50

University Assessment Marks: 00



Objectives: The objectives of the course are:

1. To develop proper loud reading / reading skill /ability of students and also reading with comprehension.
2. To provide opportunities to student teachers to critically analyze and reflect on the given content and events.
3. To develop among student teachers an ability of creative thinking, divergent thinking and analytical thinking by making appraising arguments, interpretations, giving conjectures and offering justification.
4. To enable student teachers to logically draw conclusions and verify the correctness within the given premise of statements.
5. To foster an attitude of reading with pleasure for one's own self as well as for others.
6. Provide opportunities of reading, discussion, debate and interaction after reading at individual level or in groups.
7. To improve expression power and body language of students.
8. To motivate student teachers to write their thoughts in concise and precise manner through creative writing, summarization and reports.
9. To provide opportunities of cooperative learning and assisting each other to develop through group and individual activities.
10. To foster interaction through discussion in small groups by reading and writing questioning and reasoning.

11. To build confidence and team work enable to express as group leaders in school /community activities.
12. To develop interest in reading and writing in order to become lifelong readers, learners & writers.

Activities and Evaluation for Reading and Reflecting on Texts:

A Teacher Education Institute (TEI) is supposed to organize various activities and events to attain the above mentioned broad objectives. The following is a list of some of the activities (suggestive but not exhaustive) those can be organized by the TEI through its teacher / mentor for student teachers.

(At least five activities among or like those enlisted be organized and marks out of 10 for an individual activity (at most 50 in total) be awarded to each student teacher by the TEI as internal marks for the EPC course.

1. Loud reading / Reading with comprehension (Marathi, Hindi, English)
It is suggested to provide opportunities in all the three languages.
2. Book review/ oral presentation after reading of a book.
3. Presentation of text like a story / one act play/ drama/ event and questions on it.
4. Given an essay / story / text preparing questions and answers for scanning and skimming.
5. Giving same passage / content / dialogue to all students in a group and asking them to present it in a dramatized manner the best they can.
6. Giving a theme / central idea of an event / situation asking students to enlarge the idea by their creative thinking and reflect on each others' presentation.
7. Putting / presenting a poem / song / dialogue / video before students and questioning to interact.
8. Writing essay on a topic after collective discussion in groups.
9. Organizing brainstorming event / activity on a topic.
10. Organizing Group Discussion on a topic.
11. Making students to compulsory express on for and against of a debatable statement.
12. Providing written speeches / essays / policy document/ historical work/ narrations/ autobiography and asking student teachers to draft questions and ask each others in different groups.

13. Providing topic / title / beginning of a poem and asking students to complete it.
Further analyzing some of the poems constructed by the students.
14. Create a conflicting situation / event and ask students to deal with it in a resolving and harmonious manner.
15. Organizing a psychology experiment on reasoning.
16. Discussion, debate based on reading of books.
17. Picture / Drama / story writing and presentation.
18. Reading and criticism on editorial articles of newspapers
19. Various types of report writing.
20. Organizing Role play / dramatization on a given text / content / situation.

References/ Suggestive readings: (The list is only suggestive but not exhaustive)

1. Harris Albert, how to increase reading ability Longmans, New York
 2. Thorndike E.L./ The Vocabulary of books of Children in Grade 3 to 8 /Teacher college Record, Vol-38, 1936-37
 3. Hue Edmund B. The psychology and pedagogy of Reading, The Macmillon co. New York 1908.
 4. Barn and Roe-Reading Activities for Today's Elementary Schools Rond Menolly college pub. co. chicago 1979.
 5. Ross D. Bondy, E. & Kyle D. (1993) Reflective teaching for student empowerment : Elementary curriculum and methods New York: Macmillan.
 6. Schon, D. A. (1983) The reflective practitioner: How professionals think in action. New York : Basic Books.
 7. Zeichener, K & O. Listion (1987) Teaching student teachers to reflect, HER, 57 1, pp 22-48
 8. Dewey, J. (1933) How we think. Boston L.D.C. Health.
-

Content cum Methodology Workshop (CCM)

आशययुक्त अध्यापन पध्दती कृतिसत्र

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ३० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास...

१. आशययुक्त अध्यापन पध्दतीची संकल्पना समजावूनघेण्यास मदतकरणे.
२. अध्यापन विषयी संरचनातयार करण्यास मदतकरणे.
३. आपल्या विषयाच्या अभ्यासक्रमाचे स्वरूप समाजवूनघेणे.
४. आपल्या विषयाच्या पाठयक्रमाचे विश्लेषण करण्यास मदतकरणे.
५. आपल्या विषयाच्या पाठयपुस्तकाचे विश्लेषण करण्यास मदतकरणे.
६. आशय व अध्यापन पध्दतीचा अतूट संबंध समजावूनघेण्यास मदतकरणे.
७. आपल्या विषयाच्या अभ्यासक्रमाचे स्वरूप समजावूनघेणे.
८. आशययुक्त अध्यापन पध्दतीनुसार पाठनियोजनकरण्यास मदत करणे.

कोर्स १०, ११ मधील आशययुक्त अध्यापनासंबंधित आशय कार्यशाळेत व्याख्यानाद्वारे पूर्ण करण्यात यावा. आशययुक्त अध्यापनावरील घटकविध पध्दतीच्या पेपरमध्ये आहेत. हे घटक स्वतंत्ररित्या शिकविण्याऐवजी कृतिसत्रातून पूर्ण करावेत. कृतिसत्र चार दिवसाचे असावे. यामध्ये आशययुक्त अध्यापन, संबोध, अभ्यासक्रम, पाठयक्रम, पाठयपुस्तक, वा आशय विश्लेषण व आशययुक्त अध्यापनाचे पाठांचे नियोजन यांवर व्याख्याने आयोजित करावीत. व्याख्यानांतर तत्संबंधी प्रात्यक्षिके पूर्ण करावीत. आशययुक्त अध्यापनाच्या पाठाचे मार्गदर्शन याच कालावधीत द्यावयाचे असून प्रत्यक्ष पाठ सराव पाठशाळेत वास्तव परिस्थितीत सोयीनुसार पूर्णकरून घ्यावेत आशययुक्त अध्यापन पध्दतीनुसार एक आशय दोन पध्दतीने दोन वेगवेगळी पाठ टाचणे काढावीत परंतु प्रत्यक्षात एकूण दोन पाठ घ्यावेत व ते सरावपाठात अंतर्भूत करावेत. (प्रत्येक अध्यापन पध्दतीचा एक असे एकूण दोन)

मूल्यमापन —या कृतिसत्राचे मूल्यमापन पुढील निकषाद्वारे करावे.

अ.न.	मूल्यमापन निकष	गुण
१	कार्यशाळेतील सहभाग	५
२	विषयाची संरचना	५
३	पाठयक्रम विश्लेषण	
४	पाठयपुस्तक विश्लेषण	१०
५	आशय विश्लेषण	
६	पाठटाचण -आशययुक्त अध्यापन पध्दती-१	५
७	पाठटाचण -आशययुक्त अध्यापन पध्दती-२	
	एकूण	२५

Evaluation Workshop

मूल्यमापन कृतिसत्र

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ३० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास....

१. शैक्षणिक मूल्यमापन संकल्पना समजून घेण्यास मदत करणे.
२. वार्षिक नियोजन, घटकनियोजन, कृतिसत्र नियोजन या विषय अध्यापनाशी निगडित बाबी समजण्यास मदत करणे.
३. बी. एड्. अभ्यासक्रमातीलनिवडलेल्या दोन अध्यापन पध्दतीशी संबंधित माध्यमिक स्तरावरीलदोन शालेय विषयातील वार्षिक नियोजनकरण्यास मदत करणे.
४. बी. एड्. अभ्यासक्रमातील निवडलेल्या दोन अध्यापन पध्दतीशी संबंधित माध्यमिक स्तरावरीलदोन शालेय विषयातील दोन घटकांचे नियोजन करण्यास मदत करणे.
५. बी. एड्. अभ्यासक्रमातीलनिवडलेल्या दोन अध्यापन पध्दतीशी संबंधित माध्यमिक स्तरावरील दोन शालेय विषयातील दोन घटकांची कृतिसत्र करण्यास मदत करणे.
६. कृतिसत्र प्रत्यक्ष वर्गावर उपयोगकरण्यास मदतकरणे.

कालावधी : १० तास

प्रात्यक्षिकासाठी पूर्वाश्यक तात्विक भाग : मूल्यमापन, संकल्पना, उद्दिष्टे, स्पष्टीकरणे, अध्ययन अनुभव, मूल्यमापन साधनेइ. या तात्विक भागाची व्याख्याने झालेली असावीत.

प्रात्यक्षिक आवश्यक प्रणाली : शालेय पाठयक्रम, शालेय पाठयपुस्तके, मूल्यमापनावरील संदर्भ पुस्तके, शिक्षक हस्तपुस्तिका,नियोजनाचे छापील नमुने, इ.

प्रशिक्षणकार्यक्रमाचा आशय व नियोजन:

आयोजन: मूल्यमापनाशी निगडीत असा घटक प्रत्येक विषय अध्यापनपध्दतीत आहे. हा घटककृतिसत्राद्वारेशिकवायचा असून यासाठी चार दिवसाचे कृतिसत्र आयोजित करावे यामध्ये वार्षिक नियोजन, घटक नियोजन, कृतिसत्र, यावर पाच व्याख्याने घेण्यात यावीत व व्याख्यानानंतर गटवार आपआपल्या विषयांचे प्रात्यक्षिक काम पूर्ण करून घ्यावे.

मूल्यमापन— या कृतिसत्राचे मूल्यमापन पुढील निकषाद्वारे करावे.

अ.न.	मूल्यमापन घटक	गुण
१	कार्यशाळेतील सहभाग	५
२	वार्षिक नियोजन	५

३	घटकनियोजन	८
४	कृतिपत्र	७
	एकूण	२५



आरोग्य व शारीरिक शिक्षण
(Physical and Health Education)

शारीरिक क्षमता चाचणी

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ५० तास

उद्दिष्टे: छात्रध्यापकास.....

१. शारीरिक क्षमता चाचणी मध्ये सहभागी होण्यास मदत करणे.
२. योगा, प्राणायाम, सुर्यनमस्कार संबंधीची प्रात्यक्षिकात सहभाग होण्यास मदत करणे.
३. योगा, प्राणायाम, सुर्यनमस्कार व खेळ इत्यादी माध्यमातून आरोग्यपूर्ण जीवन जगण्यास मदत करणे.
४. शारीरिक, मानसिक, भावनिक बुद्धिमत्तेचा विकास करणे.

Physical Efficiency Test: (At the end of Sem –III) Physical Efficiency Test will be organized at the end of semester III. There will be separate- physical efficiency tests for men and women candidates. In each test, there will be eight items out of which any five items are to be selected by the candidates. The items in the tests are given-below.

1]

Group-A (Any Three Activities) 15 Marks	Group-B (Any Two Asnas) 10 Marks
Shuttle Run (10 M x4)	Padmasana
Medicine Ball Throw (Men-2 Kg. Women-1 Kg.)	Bhujangasana
Situps	Tadasana
Standing Broad Jump	Vajrasana

The candidate reaching the minimum standard prescribed above will get 5 marks for each item. The distribution of marks ar as follows. Total marks 15 for Group-A

(For Men)

Marks	Shuttle Run - second	Medicine Ball Throw	Situps	Standing Broad Jump
5	11.21 to 11.70	7.00 to 7.99 Meter	14-16 total	1.30 to 1.49 Meter
4	11.71 to 12.20	6.00 to 6.99 Meter	11-13	1.10 to 1.29 Meter
3	12.21 to 12.70	5.00 to 5.99 Meter	8-10	0.90 to 1.09 Meter

2	12.71 to 13.20	4.00 to 4.99 Meter	5-7	0.80 to 0.89 Meter
1	13.20 above	Below 4.00 Meter	Below 5	Below 0.80 Meter

(For Women)

Marks	Shuttle Run second	Medicine Ball Throw	Situps	Standing Broad Jump
5	13.01 to 13.50	7.00 to 7.99 Meter	11-13 total	0.90 to 0.99 Meter
4	13.51 to 14.00	6.00 to 6.99 Meter	8-9	0.80 to 0.89 Meter
3	14.01 to 14.50	5.00 to 5.99 Meter	6-7	0.70 to 0.79 Meter
2	14.51 to 15.00	4.00 to 4.99 Meter	4-5	0.60 to 0.69 Meter
1	15.00 above	Below 4.00 Meter	Below 4	Below 0.60 Meter

2] The candidate reaching the minimum standard prescribed above will get 5 marks for each item. The distribution of marks are as follows. Total marks 10 for Group-B

योगासना करीता गुण देताना आसनाचे निरीक्षण करुन पुढील प्रमाणे गुणदान करावे.

एका आसनासाठी ५ गुण राहतील.

आसन करण्याची पध्दती-०२ गुण

आसनाची सुयोग्य स्थिती-०३ गुण

3. The candidate is not to compete with each other while taking part in the test.

4. The college should provide necessary facilities for the practice of the above items.

अहवालाची रूपरेषा : अहवाल चार विभाग असावेत.

५. आरोग्य व शारीरिक शिक्षण तात्विक विभागाची माहिती : आरोग्य व शारीरिक शिक्षणाची उद्दिष्टे व महत्त्व, आरोग्यविषयक उद्बोधनपर व्याख्यानांची माहिती.

६. योग, प्राणायाम, सूर्यनमस्कार यासंबंधी तात्विक माहिती व पाच सांघिक खेळासंबंधित माहितीवर आधारित अहवाल

७. योग, प्राणायाम, सूर्यनमस्कार यासंबंधी प्रात्यक्षिकांचे व विविध खेळांचे आयोजनअहवाल

ॢ. महाविद्यालयाअंतर्गत आरोग्य व शारीरिक शिक्षण विषयक उपक्रमाचे अहवाल

Marking system: Category A -15 Marks Category B -10 = Total
Marks 25 Marks

Practice Teaching and Internship

क्रेडिट -८

गुण-२००

कालावधी : ४०० तास

(For Semester –III Internship + Practice Lesson = 120+80 = 200 Marks)

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास....

१. विद्यार्थ्यांना सलग पाठ व चाचणीघेण्यास मदत करणे.
२. विद्यार्थ्यांना आशययुक्त अध्यापन पध्दतीने प्रत्येक अध्यापन पध्दतीचे प्रत्येकीदोन पाठघेवून परिणामकारकता तपासण्यास मदतकरणे.
३. विद्यार्थ्यांनीघेतलेल्या चाचणीतून प्रत्याभरणघेण्यास मदत करणे.
४. विद्यार्थ्यांना अभ्यासनुवर्ती उपक्रमघेण्यास मदतकरणे.
५. विद्यार्थ्यांना अध्यापन पध्दतीशी संबंधित प्रात्यक्षिक राबविण्यास मदत करणे.
६. आय.सी.टी. वर आधारित पाठघेण्यास मदतकरणे.
७. विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साधननिर्मितीकरून पाठघेण्यास मदत करणे.
८. सांघिक अध्यापन/सहकार्यात्मक अध्यापन/ क्रमान्वित अध्ययन / प्रोजेक्ट बेस्ड अध्ययनद्वारे पाठघेण्यास मदत करणे.
९. एकाविद्यार्थ्यांचा व्यक्ती अभ्यास करूनत्याचे संकलित नोंदपत्रक तयार करणे.
१०. विद्यार्थ्यांना विविध उपक्रमाचे आयोजन, नियोजन, जबाबदारी, भूमिका येणारे अडथळे, पर्यायी व्यवस्था याविषयी माहिती घेण्यास मदत करणे.
११. पेपर निहाय प्रात्यक्षिक पूर्णकरण्यास मदत करणे :

छात्रसेवाकाल स्वरूप : १) पाठसंख्या : या छात्रसेवाकाल १६ सराव पाठ घेणे.

८० गुण.

पाठाचे प्रकार: सराव पाठांचे गुण सरावपाठांच्या १५० गुणांपैकी दिले जातील

१. शालेयस्तरावरील विषयाचे आशययुक्त अध्यापन पध्दतीनुसार प्रत्येकी २ याप्रमाणे याप्रमाणे दोन अध्यापनपध्दतीचे ४ पाठ घेणे.
२. शालेयस्तरावरील विषयाचे अध्यापन पध्दतीनुसार प्रत्येकी ४ सलग सराव पाठ याप्रमाणे दोन अध्यापनपध्दतीचे ८ पाठ घेणे.
३. शालेयस्तरावरील विषयाचे अध्यापन पध्दतीनुसार प्रत्येकी २ आय.सी.टी. तंत्रज्ञानाचा वापर करून पाठ घेणे. याप्रमाणे दोन अध्यापनपध्दतीचे ४ पाठ घेणे.

छात्रसेवाकाल स्वरूप : २) पुढीलपैकी सर्व उपक्रम या छात्रसेवाकालात राबवावेत. या उपक्रमाचे विद्यार्थ्यांची उपस्थिती, सहभाग, पूर्वनियोजन व तयारी, उत्स्फूर्तता, अहवाल लेखन,सादरीकरणास १२ पैकी गुण द्यावेत. (एकूण गुण :१२०)

१. भाषिक कौशल्य विकसनासाठी इ. ५वी ते ९ वीच्या एका वर्गासाठी योग्यउपक्रमाची आवश्यक निवड करूनत्याचे नियोजन करावे. उपक्रमाची कार्यवाही करून उद्दिष्टे, नियोजन, पूर्वतयारी, अंमलबजावणी, यशस्वीता व मिळालेले प्रत्याभरण यावर अहवाल लिहावा उपक्रम राबविताना उपक्रमनिवड कार्यवाही याबाबत आवश्यकतेनुसार मार्गदर्शकांनी सूचनाद्याव्यात.
२. प्रोजेक्ट बेसड लर्निंग/सांघिक अध्यापन/सहकार्यात्मक अध्यापन/आयसीटीवर आधारित पाठाचेनियोजनकरण्यासाठीइ.५वी ते ९ वी पर्यंतच्या वर्ग निवडावा व गटनिहाय किंवा पाठघेवूनत्यावर आधारित वृतांत लिहावा. शाळेतील एका अनुभवीशिक्षकांच्या पाठाचेनिरीक्षणकरणेतसेच सहाध्यायाच्या पाठाचेनिरीक्षणकरणे व त्यांच्या योग्यनोंदीकरणे.
३. समाजसेवा/आर.एस.पी./गर्ल गाईड/स्काऊट/आपत्ती व्यवस्थापन याबाबतएका उपक्रमाचे आयोजनकरून कार्यवाहीचा वृतांत लिहिणे.
४. विद्यार्थी शिक्षकांनी एका मानसशास्त्रीय कसोटीची निवड करून एका वर्गावर इ. ८वी किंवा ९वी राबवावी. कसोटीचे विश्लेषण करून त्याचा वृतांत लिहावा.
५. विद्यार्थी शिक्षकांनी एका अभ्यासनुवर्ती उपक्रमांचे नियोजन करावे. सहा आठवडयाच्या शालेय अनुभवाच्या कालावधीत येणारे विशेष दिन, दिनविशेष यांचे ही आयोजन करता येईल. अभ्यासनुवर्ती उपक्रमाचा उद्देश, पूर्वतयारी, नियोजन, कार्यवाही यशस्वीरित्या यावर अनुभव वृतांत लिहावा.
६. शाळेतील एका विद्यार्थ्याचा व्यक्ती अभ्यास करून त्याचे सकलित नोंदपत्रक तयार करावे.
७. शाळेतील एका वर्गासाठी सर्वकष सात्यपूर्ण मूल्यमापन साधनांपैकी एक साधनांची निवड करावी एका वर्गातील विद्यार्थ्यांचे त्या साधनाद्वारे मूल्यमापन करून अहवाल लेखन करावे .
८. विद्यार्थी शिक्षकांनी एका इयत्तेचा अध्यापन पध्दतीनुसार आशय निवडून त्यासाठी लागणा-या शैक्षणिक साधनाचा वापरकरूननिर्मितीकरावी. शैक्षणिक साधनाचा वापरकरूनत्याची परिणामकारकता तपासून अहवाल लिहावा.
९. परिपाठ अथवा तणाव व व्यवस्थापन कार्यक्रमाचे आयोजन करून प्रत्यक्ष कार्यवाही करून त्यावर अहवाल लिहावा.
१०. आपल्या अध्यापनपध्दतीनुसार अवांतर माहिती व कौशल्य विकासासाठी राबविण्यात येणा-या एका उपक्रमाची निवड करा व प्रत्यक्ष कार्यवाही करून त्यावर अहवाल लिहावा.



समाज सेवा (Social Service)

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ५० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास

१. समाजसेवेतकाम / समाजसेवा या संबंधाचे आकलन होण्यास मदतकरणे.
२. समाज ही संकल्पनातसेच समाजाचे योगदान आणि समाजातील संस्थांचे समाजाविकासातील योगदान या विषयीचे ज्ञान मिळविण्यास मदतकरणे.
३. समाजविकासातील असणा-या विविधकार्यक्रमांच्या व संतांचा परिचयकरून देणे.
४. समाज व शैक्षणिक संस्था यातील आंतरक्रियेचीगरज आकलनकरण्यास मदतकरणे.
५. समाजविकासातील समाजसेवेतकामकरण्याची प्रेरणानिर्माणकरणे व अशा कार्यक्रमात सहभागी होण्यास मदतकरणे.
६. श्रमप्रतिष्ठा, सामाजिक बांधिलकी, सहकार्य, सहानुभूती या विषयीचे महत्व समजवण्यास मदतकरणे आणि अशा गुणांचाविकासकरणे.
७. समाजाचे घटक म्हणून शिक्षकाने पार पाडावयाचीजबाबदारी व भूमिका अवगत होण्यास सहाय्य करणे.
८. सामाजिक समस्याचे आकलन होण्यास व त्या सोडवितानाशिक्षकांचेकरावयाच्याकार्याचे आकलन होण्यास मदतकरणे.
९. राष्ट्रीय उभारणी व राष्ट्रीयविकासाच्या कार्यक्रमात सहभागी होण्यात मदत करणे.

योग्यकालखंड : सत्र -३: या सत्रामध्ये सातत्याने समाजसेवा कार्यक्रमासाठी गट करून आठवडयातून एक दिवस (शक्यतो शनिवार)आयोजन करता येतील.

प्रात्यक्षिक आवश्यक आधारप्रणाली :कार्यक्रमाच्या स्वरूपानुसार साधने व सुविधा, समाजातील संस्था व व्यक्तीचे सहकार्य घ्यावे. प्रात्यक्षिककार्याचा आशय व नियोजन : प्रात्यक्षिककार्याची प्रत्यक्ष सुरुवातकरण्यापूर्वी समाजसेवेतकाम/समाजसेवा या विषयी तात्विक माहिती विद्यार्थीशिक्षकांनाद्यावयास हवी. शिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रमातील आवश्यक विषयात नसलेली माहिती व्याख्यानाद्वारे दिली जावी. यासाठी किमान ४ व्याख्याने आयोजित करावीत. समाजसेवा विभाग ज्या शिक्षक प्रशिक्षकाकडे सोपविला आहे त्यांनी ह्या व्याख्यानांचे आयोजन करावे. या व्याख्यानातून समाजसेवेतकाम / समाजसेवा संबोध, गरज व महत्व शिक्षण ही समाज, समाजसेवेत कामाची पध्दती या मुद्याची चर्चा करावी.

समाजसेवेतकाम / समाजसेवा या कार्यक्रमाचे आयोजनतीन स्तरावरकरता येईल. हे स्तर असे - महाविद्यालयीन स्तर, शालेय स्तर व सामाजिक स्तर. नमुन्यादाखलसमाजसेवा कार्यक्रमाची यादी पुढीलप्रमाणे आहे.

१. **महाविद्यालयीन स्तर :** परिसर सफाई, सुशोभन, वृक्षारोपन, श्रमदान, ग्रंथालयीन सेवा व महाविद्यालय विकासकार्यक्रमात सहभाग समाजहितासाठी उपयोगीकाम महाविद्यालय वेळोवेळी करावीत.
२. **शालेय स्तर :** शालेय आवाराचे सुशोभन, आरोग्य विषयक कृतिसत्राची अथवाशिबीराचे आयोजन, विषययोजितांचे समायोजनकरण्यात सहभाग, शालापयोगी शैक्षणिक साहित्याची निर्मिती, शाळेसाठी श्रमदान, पालकशिक्षक संघातसहभाग, शाळेसाठी वृक्षारोपन व वृक्षसंवर्धन, विद्यार्थ्यांसाठी अंधश्रध्दा, निर्मूलन, कार्यक्रमाचे आयोजन, विद्यार्थ्यांसाठीनेतृत्व प्रशिक्षणाचे आयोजन करता येतील.
३. **सामाजिक स्तर :** श्रमदान, वृक्षारोपन, वृक्षसंवर्धन, रस्तादुरूस्ती, सफाई, अंधश्रध्दानिर्मूलनकार्यक्रम, व्यसनमुक्तीकार्यक्रम, साक्षरता प्रसारकार्यक्रम, लोकसंख्या परिणामजागृतीकार्यक्रम, सांस्कृतिककार्यक्रमाचे आयोजन, समाजातीलएखादयाविभागाचे सर्वेक्षण व त्याच्या अडचणी

सोडविण्यासाठी कृतीयुक्त सहभाग, आरोग्यशिबीराचे आयोजन, समाजातील युवकासाठी नेतृत्व प्रशिक्षणशिबीराचे आयोजन करावे.

अहवालाची रूपरेषा : अहवाल चार विभाग असावेत.

१. तात्विक विभागाची माहिती
२. महाविद्यालयीन स्तरावर केलेल्या समाजसेवाकार्याचा अहवाल
३. शालेय स्तरावर केलेल्या समाजसेवाकार्याचा अहवाल
४. सामाजिक स्तरावर केलेल्या कामाचा अहवाल

सत्र.३ अहवाल विद्यार्थी शिक्षकाकडून लिहून घेऊन त्याचे मूल्यमापन करावे.

मूल्यमापन पध्दती : या प्रात्यक्षिककार्याचे मूल्यमापन प्रक्रिया तसेच निष्पत्ती या दोन पातळ्यावर व्हावे. काम चालू असतानाच सातत्याने हे मूल्यमापन करावे. यासाठी तृतीय सत्रासाठी १० पैकी गुण द्यावेत. निष्पत्ती पातळीवर मूल्यमापनात केलेल्या कार्याचा विचार करून १० पैकी गुण द्यावेत व अहवाल लेखनासाठी ५ पैकी गुण द्यावेत. असे एकूण २५ गुणांचे मूल्यमापन करावे.

शैक्षणिक सहल

क्रेडिट -१

गुण- 50

कालावधी : ४० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास....

१. शैक्षणिक सहलीच्या नियोजनाची सवय लावणे.
२. शैक्षणिक सहलीमध्ये सहभाग घेणे.
३. शैक्षणिक सहलीचा आनंदघेणे.
४. शैक्षणिक सहलीची यशस्वीता / अडचणींची नोंद घेण्याची सवय लावणे.
५. अहवाल लेखनाची सवय लावणे.
६. शैक्षणिक सहलीच्या सहाय्याने सर्जनशीलता विकसित करणे.

नियोजन:

महाविद्यालयातील एका शिक्षकास जबाबदारी देऊन शैक्षणिक सहलीचे नियोजन, आयोजन व कार्यवाही करण्यासंबंधी व्याख्यान द्यावेत. शैक्षणिक सहलीची तात्विक, सामाजिक माहिती, गरज, शैक्षणिक महत्त्व, आयोजनात येणा-या अडचणी व कार्यवाहीत येणा-या अडचणी संबंधीत विद्यार्थी शिक्षकामध्ये चर्चा करावी.

शैक्षणिक सहल वस्तुसंग्रहालय, ऐतिहासिक ठिकाणी व निसर्गाच्या सानिध्यात कमीतकमी एका दिवसाची असावी. शैक्षणिक सहलीतील स्थळाची आठवणी व प्रसंगाची नोंद करावी. प्रवास वर्णन लिहिण्यासाठी विद्यार्थीशिक्षकांना डायरी देण्यात यावी. विद्यार्थीशिक्षकांना अहवाल लिहिण्यास सांगावे. त्या अहवालाचे मूल्यमान महाविद्यालयातच करावे.

गुणदान:नियोजनासाठी ५ गुण, कार्यवाही सहभागासाठी १५ गुण, अहवाल लेखनासाठी ५ गुण

Childhood and Growing Up

Credits: 04

Periods: 60

Maximum Marks: 100

Internal Assessment Marks:20

University Assessment Marks: 80

Objectives of the course: Student- Teachers will be able to,

- 1) Understand the various ways of growing-up a childhood
- 2) Understanding the concept and general principles of growth and development.
- 3) Understanding the theories of growth and development.
- 4) Understand the Issues and Implications of changing family structure and parenting
- 5) Acquire the knowledge and understanding the concept of Socialization.
- 6) Develop an appreciation of the child development in socio- cultural context.
- 7) Understanding Social Change and its effects on a child.
- 8) Understand the Challenges, Problems and Teacher's Role of Adolescent in Indian Context.
- 9) Understand the concept of socialization and factors affecting the process of socialization.
- 10) Acquire the knowledge and understanding of stages of human development and development tasks with special reference to Childhood and adolescent learners.
- 11) Understand the individual development in apsycho, socio-cultural context.
- 12) Develop an understanding about the impact/influence of socio- cultural context in shaping human development, especially with respect to the Indian context.
- 13) Understand the concept of individual differences among learners.
- 14) Become aware of different contexts of learning and situate schools as a special environment for learning.

Unit I - Understanding the growth and development

- a) **Childhood and growing up:** in the context of- Marginalization, Diversity, Stereotyping Issues with respect to- Attachment and bonding ,

- b) **Children's lived experiences:** living in an urban slum, growing up as a girl and growing up in a Dalithousehold.
- c) **Growth and development:** Concept, general principles of development, Relationship between development and learning. Socio-cultural factors influencing cognition and learning.
- d) **Theories of growth and development:** The social formation of the mind- Vygotsky Constructivist: Piaget's theory of cognitive development, Moral: Kohlberg's Theory of Moral Development, Impact of different parenting styles on child development

Unit: II: Understanding the Development of Learner

- a) **Stages of human development :** developmental characteristics of childhood and adolescence (physical, cognitive, language, affective, social and moral) their interrelationships and implications for teachers
- b) **Adolescent in Indian Context:** Challenges, Problems and Teacher's Role - Concept of guidance and counseling, role of teacher in guidance and counseling to adolescent.
- c) Influence of Media, Peer relations, Role of teacher in establishing identity with respect to media and peer relations.
- d) Formation of self : Self-concept, self-esteem, Self-efficacy

Unit: 3 Perspectives of development in Psycho-Social context

- a) **Socialization:** Concept and Process, Social Change and its effects on a child.
- b) **Factors affecting Socialization of the child:** Caste, Class, Gender and Culture. Understanding Social Change and its effects on a child.
- c) **Children's lived realities:** biographies, stories, narrations of growing up in different cultures, observations about children by parents and teachers, children's diaries, testimonies and the media.
- a) Problems of the Marginalised sections of the society and the Remedies.

UNIT 4: INDIVIDUAL DIFFERENCES AMONG LEARNERS

- a) Dimensions of differences in psychological attributes-cognitiveabilities, interest, aptitude, creativity, personality, values.Understanding learners from multiple intelligences perspective witha focus on Gardner's theory of multiple intelligences. Implicationsfor teaching-learning in the light of changing concept of intelligence, including emotional intelligence.

- b) Differences in learners based on socio-cultural contexts: Impact of home languages of learners' and language of instruction.
 - c) Understanding differences based on a range of cognitive abilities-learning difficulties, slow learners and dyslexics, intellectual deficiency, intellectual giftedness. Implications for catering to individual variations in view of 'difference' rather than 'deficit' perspective.
-

Sessional work: (Total 20 Marks)

- The student will have to write 3 tutorials Broad questions in Notebook and assessed by Teacher Educator. Out of these three prepared tutorial questions one should write in Exam situation. **(10 Marks)**
- The students has to undertake **two** of the following practical and present the report **(10 Marks)**
 - 1) Observing the behavior of childhood and describing her / his characteristics and problem and present the report.
 - 2) Observing the behavior of Adolescent and describing her / his characteristics and problem and present the report.
 - 3) Case study of an exceptional child suggesting how to provide education for this particular child and present the report.
 - 4) A study through biographies, stories, narrations of growing up child in different cultures,
 - 5) A study of Factors affecting socialization of children from different schools.

References -

1. Aiken, L.R. (1985), *Psychological Testing and Assessment* Bestion–Allwyn and Bacon.
2. Bower, G.M. (1986), *The Psychology of Learning and Motivation* Academic Press.
3. Crow and Crow, (1963) *Educational Psychology*, Eurasia, New Delhi.
4. Dandekar, W.N. (1970) *Fundamental of Experimental Psychology* 3rd ed. MoghePrakshan, Kolhapur.
5. Dandekar, W.N. (1981) *Psychological Foundation's of Education* Ed2. Macmilan Company, Delhi.
6. Hillgard, Ernest R.(1975) *Introduction of Psychology*, 6th ed. Harecourt, NewYork.

7. Johan, Dececco (1970) *Psychology of learning and instruction*, Prince Hall of India Pvt.Ltd. New Delhi.
8. Kegan, Jerome, *The Nature of the child* New York, Harper and Row International.
9. Kundu, C.L. and D.N. Tutoo (1985) *Educational psychology*, New Delhi, sterling publishers.
10. Mangal, S.K.(1979) *Psychological Foundation of Education*, Ludhiana : Prakash Brothers Edu. Publishers.
11. Mangal, S.K.(1993) “*Advanced Educational Psychology*” Prentice Hall of India Pvt. Ltd., New Delhi
12. Mathur, S.K.(1979) *Educational Psychology*, Agra, Vinod PustakMandir.
13. Morris, E.Egon. (1966) *Psychological Foundation of Education* Holt, Rinehart and winstan Inc.
14. Travers, John.F(1970) *Fundamentals of psychology*, pensyivina, International Text book Co.
15. Balentine, C.W.(1957) *The normal child and some of its, abnormalities*, U.S.A. Penguin Books.
16. Valentine, C.W. (1965) *Psychology and its. Bearing of Education*, 2nd ed.London,

१. आफळे, रा. र. बापट भा. वं (१९७३), *शिक्षणाचे मानसशास्त्रीय अधिष्ठान*, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
२. बनारसे, एस. के. (१९७०), *प्रायोगिक मानसशास्त्र*, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
३. कुलकर्णी, के. व्ही. (१९७७), *शैक्षणिक मानसशास्त्र*, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
४. करंदीकर, सुरेश, (२००१) *शैक्षणिक मानसशास्त्र*, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
५. घोरमोडे, के.यु. घोरमोडे कला (२००८) *उदयोन्मुख भारतीय समाजातील शिक्षण—विद्या* प्रकाशन, नागपूर.
६. खरात, आ. पा. (१९७४), *प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र*, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
७. गोगटे, श्री. ब. *शैक्षणिक मानसशास्त्र* श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
८. जगताप, ह. ना.(१९९६)(संपादक) *शैक्षणिक मानसशास्त्र*, प्रकाशन, पुणे
९. जगताप, ह. ना. *अध्ययन उपपत्ती व अध्यापन*, नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे.
१०. जगताप, ह. ना.(२००७) *शैक्षणिक व प्रायोगिक मानसशास्त्र*, नूतन प्रकाशन, पुणे
११. जगताप, ह. ना. *शैक्षणिक मानसशास्त्र*, अनमोल प्रकाशन, पुणे.
१२. दांडेकर, वा.ना. (१९७०), *प्रायोगिक व शैक्षणिक मानसशास्त्र*, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर.
१३. पवार, ना.ग. (२००५) *शिक्षणाची तात्विक समाजशास्त्रीय भूमिका-* नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे.
१४. पारसनीस र. वि. (१९६७), *सामाजिक मानसशास्त्र*, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

Value Education (1/2)

Credits: 02

Periods: 30

Maximum Marks: 50

Internal Assessment Marks: 10

University Assessment Marks: 40

Objectives – To enable the student teacher to -

1. Understand the concept, need, nature and sources of values.
2. Know the values included in school curriculum.
3. Understand the different types of values and activities for inculcation of these values.
4. Know the need of Value Education to parents and their role in value education.
5. Comprehend the conflicts among values and the ways to overcome these conflicts.

Unit-I Concept and nature of values

- a) Concept and nature of values
- b) Importance of values in life.
- c) Sources of values
- d) Various types of values.

Unit-II Value education in secondary school

- a) Need of value education in secondary school curriculum.
- b) Process of value education.
- c) Activities for inculcating values.
- d) Role of the teacher in value education.

Unit-III Inculcation of values and conflicts among values.

- a) Activities for inculcation Social, National, democratic Values.
- b) Activities for inculcation of moral , religious and aesthetic values.
- c) Conflicts among values and ways to overcome these conflicts.
- d) Recommendations of different educational commissions regarding value education.

Unit-IV – Role of the parents in value education.

- a) Need of value education to parents.

- b) Role of parents in value education.
- c) Activities to involve parents in value education.
- d) Activities for environmental and scientific values.

Sessional work: (Total 10 Marks)

- The student will have to write 3 tutorials Broad questions in Notebook and assessed by Teacher Educator. Out of these three prepared tutorial questions one should write in Exam situation. (5 Marks)
- The students has to undertake **one** of the following practical and present the report (5 Marks)
 1. Organization of morning assembly for any one value.
 2. Preparation of script of drama related any one value.
 3. Critical analysis of any one text-book from the view point of value education.
 4. Organization of any one value inculcation programme on a special day.

Reference Books:

१. करंदीकर सुरेश (१९९७) मूल्य शिक्षण , फडके प्रकाशन पुणे
 २. ना.ग.पवार (२००७) मूल्य-शिक्षण - आजच्या संदर्भात , नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे
 ३. संतोष मुळावकर/कल्पना मुळावकर - (२००५) मूल्यशिक्षण- सुसंवाद
 ४. पठाण बी बी (२००८) व्यक्तिमत्व विकास , नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे
 ५. माने एस.एस. — नैतिक मूल्यांचे शिक्षण विद्याभारती प्रकाशन, लातूर
 ६. वीरकर प्र.कृ व वीरकर प्रतिभा- मूल्यशिक्षण संकल्पना व कार्यवाही (पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे)
 ७. नागतोडे किरण —नैतिक मूल्य शिक्षण — विदया प्रकाशन, नागपूर
 ८. एन.जी.पवार (२००३) मूल्यशिक्षा- सर्वोत्तम जीवन का यशोदीप , बुक एनक्लेव , जयपूर
 ९. Gupta N.L. –Value Education- Theory and practice (Krishna Brothers)
 १०. Radhashyam Sarangi – Moral Education in School (Deep and Deep publications)
 ११. Mohit Chakrbhati, Value Education: Changing perspectives , Kaniksha Publisher / Distributions.
-
-

I: Peace Education

Credits: 04

Maximum Marks: 100

Internal: 20

External: 80

Objectives:

On completion of this course the students will be able to:

- Analyze the concept of Peace education
- Critically examine the importance of Peace education
- Make conceptual analysis of Peace education concepts
- Appreciates the contribution of Indian philosophy of education
- Examine the relationship between Peace and education
- Examine the social processes and the significance of Peace education

Course Content

Unit-I Nature and Concept of Peace and Education

- a) Concept of Peace-Political, Social, Spiritual dimensions, Need in the Present global and
- b) National Contexts- Indian and Western views on Peace
- c) Initiations related to Peace education National and International level
- d) Prevention of violence and conflict
- e) Role of Education- in Peace Education

Unit-II Aims and Objectives of Peace Education

- a) Great Educationist's view on Peace and Education: M.K. Gandhi, Rabindranata Tagore, Vivekananda Martin Luther King- Buddha and Mahaveera
- b) Awareness of need of the Society and the individual
- c) Conflict management- Cultural awareness- Role of the society; Gandhi an War of Conflict resolution

Unit-III Approaches and Strategies of Peace Education

- a) Elements of Effective Peace Education
- b) Human Right Education-Value Education-Gender Sensitivity and practices
- c) Role of Life Skills Education- Mental health in peace education
- d) Environment Education for peace
- e) Art, Cultural and Performance arts, Role play in Peace Education
- f) Strategies in Peace Education, Preparation of teachers for Peace education

Unit-IV Research and Evaluation in Peace Education

- a) Programmes of Peace Education Initiative at various levels of Education- Formal/informal-
- b) School Education, Higher Education
- c) Role of National and International Institutions, Need for Research in peace Education
- d) Formative and Summative evaluation in Peace Education

Transaction Mode

Theory Classes: Teaching by the respective trade in the class, Seminars: Presentation of papers prepared by students, Practical's: conducting of experiments in Psychology of education & the analysis & interpretation of the data by the students

Sessional work:(Total Marks 20)

- The student may write one tutorial question out of three prepared tutorial questions.

(10 Marks)

The students may undertake **any Two** of the following activities: **(05 Marks Each)**

1. To study the different concepts like social cognition, intrapersonal behavior using socio metric techniques
2. To study the findings research articles on the concepts of the syllabus & relating it to the present Indian class room situations
3. Relating the concepts / theories discussed in the syllabus to real life /day to day life situation for a better society.

References:

- Monisha Bajaj, "*Encyclopedia of Peace Education*" Information Age publishing Inc., Yugoslavia 2008.
- Ian M. Harris, Mary Lee Morrison, "*Peace education*" Mc Farland and Company Inc Publishers, 2003.
- Jing Lin, Edward J. Brantmeier, Christa Bruhn, "*Transforming education for peace*" Information Age publishing Inc., U.S.2008.
- Rachel MacNair, "*The psychology of peace: an introduction*" Praeger Publishers 2003.
- Emmanuel Babu Joseph Kallarackal, "*Peace education in northeast India*" Fordham University publishers Inc., 2007.
- Anima Bose, Zlmarian Jeanne Walker, Fredsberedskap, "*Peace education: Perspectives from Brazil and India*" Malmö School of Education Publishers inc., 1990.
- L. Mishra, "*Peace Education: Framework For Teachers*" 2009.
- Balvinder Kaur, "*Peace Education : New Trends And Innovations*" 2006.
- Singh, "*Peace & Human Rights Education*" 2008.
- Johnson David W. Jr., Roger T. Johnson, "*Peace Education: A Special Issue of Theory Into Practice*" 2005.

Course EPC 1: **Understanding the self** (1/2)

Credits: 02

Periods: 60

Maximum Marks: 50

Internal Assessment Marks: 50

University Assessment Marks: 00

Activities under EPC 1

Objectives:

- १) विद्यार्थ्यांना स्वसंकल्पना ओळखण्यास मदत करणे.
- २) विद्यार्थ्यांमध्ये सकारात्मक दृष्टीकोन निर्माण करणे.
- ३) विद्यार्थ्यांमधील आंतरिक शक्तींचा विकास करणे.
- ४) बदलत्या परिस्थितीत समायोजन करण्याची क्षमता विकसित करणे.
- ५) आत्मपरीक्षणातून स्वसुधारणा करणे.
- ६) संवेदनशिलता विकसित करून संतुलित व्यक्तिमत्व निर्माण करणे.
- ७) विद्यार्थ्यांच्या मनाचा योग्य कल, स्वभाव, सवयी विकसित करणेअभिजात सौंदर्याभिरूची निर्माण करणे.
- ८) विद्यार्थ्यांमध्ये अभिव्यक्ती क्षमता विकसित करणे.

A teacher Education Institution is supposed to organize lectures / guidance sessions/ guest lectures/ seminar / workshop etc activities for meeting the objectives stated above. Maximum marks out of 50 and marks out of ten for each of the assignment / participation/ organization/ presentation/ group work on (at least)five activities enlisted below be awarded to each student teacher on the basis of his / her performance, participation, involvement and achievement along with report if any. The records of these activities be maintained.

Unit 1: Understanding the self

- a) Meaning of understanding the self.
- b) Competencies, Commitments and Performance areas of a teacher suggested by the NCTE.
- c) Meaning of personality and personality development. Concept of integrated personality.
- d) Concept of SWOC / SWOT analysis. Use of SWOC analysis for strengthening strengths and minimizing weaknesses. Self Analysis of one's own competencies, commitments and skills for becoming a good teacher.

Unit 2: Stress, Strain, depression and patience.

- a) Meaning of stress and strain. Causes and remedies for relief of stress. Stress management.
- b) Meaning of fear, meaning of depression. Causes and remedies for overcoming fear, overcoming depression.
- c) Positivity and negativity. Importance of patience & Measures for improving patience.
- d) Concept of self image and self esteem. Measures for building confidence while working as a teacher.

Unit 3: Goal setting, Time Management and Decision making.

- a) Meaning of time management. Need, importance and Techniques of time management.
- b) Meaning and importance of Goal setting. SMART Goal. Time management and resource management for achieving goal.

- c) Analysis of daily schedule of one's work as a teacher for time management, use of leisure time, and sustained efforts for becoming a lifelong learner.
- d) Decision making- need, importance and risks.

Unit 4: Success, failures, challenges and opportunities and values.

- a) Success and failures in life. Facing failures and treating challenges and hurdles as opportunities of development.
- b) Values- Meaning and importance. Concept of value crisis.
- c) Institutional, personal, national values. Changing values. Building value based society.
- d) Values such as honesty, hardwork, righteousness, patience etc for betterment of self and the others. Democratic values enshrined in the preamble of the Constitution of India.

Activities: (At least five be organized)

- १) स्व-संकल्पनेवर आधारित व्याख्यानांचे आयोजन करणे.
- २) संतुलित व्यक्तिमत्त्वासाठी योगप्रशिक्षण ध्यानधारणाचे आयोजन.
- ३) डायरी लेखन,
- ४) चित्रपट दाखवून पात्रांच्या भूमिकांची चर्चा
- ५) प्रसंगाचे सादरीकरण विश्लेषण
- ६) तत्वज्ञ योगी यांचे चरित्र व लेखाद्वारे चर्चा
- ७) महान व्यक्तींच्या जीवनातील प्रसंगाचे सादरीकरण , ८) परिपाठाचे आयोजन
- 9) Decision making, Time Management, Stress Management,
- 10) SWOT Analysis, 11) Goal Setting and performance analysis
- 11) Leadership and Personality Development
- 12) Brainstorming, Group Discussion, Panel Discussion, Seminar / Presentation competition
- 13) Anchoring at various occasions

Constructivism Workshop

ज्ञानसंरचनावाद कार्यशाळा

क्रेडिट – १

गुण: २५

कालावधी: ५० तास

उद्दिष्टे:

- छात्राध्यापकास ज्ञानसंरचनावाद संकल्पना समजून घेण्यास मदत करणे.
- ज्ञानसंरचनावाद गृहीतके व तत्चे समजून घेण्यास मदत करणे.
- ज्ञानसंरचनावाद अध्ययन अध्यावत प्रक्रियेसाठी आवश्यक भौतिक, आर्थिक आणि मानवी सुविधांची यादी समजण्यास मदत करणे.
- ज्ञानसंरचनावाद अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेसाठी अध्यापक व विद्यार्थी भूमिका समजून घेण्यास मदत करणे.
- ज्ञानसंरचनावाद तंत्राचा प्रतिमानांचा परिचय करून घेण्यास मदत करणे.
- ज्ञानसंरचनावादानुसार पाठनियोजन करण्यास मदत करणे.

ज्ञानसंरचनावाद कार्यशाळा स्वरूप व कार्यवाही:

- कार्यशाळेच्या पहिल्या दिवशी ज्ञानसंरचनावाद संबोध व ओळख यावर आधारित एक व्याख्यान आयोजित करावे. यासाठी पूरकसाहित्यअगोदरच छात्राध्यापकास द्यावे व त्यावर चर्चा एकत्रित करावी. ब्रुनर, पियाजे, व्हायगोटरची उपपत्ती सैद्धांतिक भाग आदल्यादिवशी देवून कार्यशाळेच्या पहिल्या दिवशी त्यावर चर्चा करावी. ज्ञानसंरचनावादाचा काही मार्गदर्शक तत्वे व त्याचा अध्ययनासाठी संबंध यावर आधारित दुसरे व्याख्यान द्यावे. ज्ञानसंरचनावादाचा अध्ययन अध्यापन अभ्यासक्रम मापन यावर पडणारा प्रभाव यावर २ तास चर्चा करावी.
- कार्यशाळेच्या दुस-या दिवशी ज्ञानसंरचनावादी पाठयपुस्तके छात्राध्यापकास अभ्यासण्यास देवून कार्यशाळेच्या दुस-या दिवशी त्यावर आधारित चर्चा द्यावी. छात्राध्यापकाचे अध्यापन पध्दतीनुसार गट पाडून अभ्यासक्रम पाठयपुस्तक यातील बदलाबाबत गटकार्य द्यावेत. यासाठी ज्ञानसंरचनावादी दृष्टीने तयार केलेली व पाठयपुस्तके ज्ञानसंरचनावादावर आधारित नसलेली पाठयपुस्तके यांचा उपयोग करावा.
- कार्यशाळेच्या तिस-या दिवशी ज्ञानसंरचनावादी शिक्षक व विद्यार्थी भूमिका यावर चर्चेच्या स्वरूपातील १ तास व्याख्यान द्यावे त्यानंतर पुढील मुद्द्यावर गटकार्य द्यावे.
 - ज्ञानसंरचनावादी अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया - भौतिक साधने
 - ज्ञानसंरचनावादी अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया – शिक्षक तयारी
 - ज्ञानसंरचनावादी अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया – विद्यार्थी तयारी
 - ज्ञानसंरचनावादी अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया - शालेय नियोजन / वेळापत्रकया चर्चेनंतर अध्यापन पध्दतीनुसार गटवार प्रात्यक्षिक कार्य करावे. प्रत्येक विषयावर वरील मुद्द्यांनुसार आशय निवडून पाठाच्या आराखड्यास अनुरूप गटकार्य करून द्यावे.
- कार्यशाळेच्या चौथ्या दिवशी ज्ञानसंरचनावादी अध्ययन प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये पारंपारिक अध्यापनापेक्षा असणारे वेगळेपण यावर प्रत्यक्ष दिग्दर्शन स्वरूपात रेकॉर्डेड पाठ यावर एकत्रित चर्चा करावी.
- कार्यशाळेच्या पाचव्या दिवशी ज्ञानसंरचनावादी पाठाचा आराखडा तयार करण्यासंदर्भात एकत्रित चर्चा करावी. पाठाचा आराखडा तयार करताना आशय, विषय, अध्ययन अनुभव, भौतिक सुविधा विद्यार्थी व शिक्षक भूमिका यावर चर्चा व्हावी. नंतर पाठाचा आराखडा यावर गटवार प्रात्यक्षिक कार्य करवून घ्यावे.
- कार्यशाळेच्या सहाव्या दिवशी दुस-या अध्यापन पध्दतीस अनुरूप पाठटाचण तयार करवून घ्यावे व त्यादिवशी अहवाल लेखनासंदर्भात मार्गदर्शन करावे.

ज्ञानसंरचनावादी अध्यापन कार्यशाळा मूल्यमापन: २५ गुण

- कार्यशाळेतील सहभाग ०४ गुण
- प्रथम अध्यापन पध्दतीचे पाठटाचण ०८ गुण
- द्वितीय अध्यापन पध्दतीचे पाठटाचण ०८ गुण
- कार्यशाळेचे अहवाल ०५ गुण

Visit to Innovative Organization

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ५० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास.....

१. उपक्रमशील संस्थेची माहिती मिळविण्यास मदत करणे.
२. उपक्रमशील संस्थेस भेट देण्यास मदत करणे..
३. उपक्रमशील संस्थेची कार्यवाही समजून घेण्यास मदत करणे.
४. उपक्रमशील संस्थेची यशस्वीता अभ्यासण्यास मदत करणे.
५. अहवाल लेखनाची सवय लावण्यास मदत करणे.

नवोपक्रमशील संस्थेस भेट कार्यक्रमाची रूपरेषा : स्थानिक स्तर/जिल्हा स्तर/ राज्य स्तर व राष्ट्रीय स्तरावरील उपक्रमशील शैक्षणिक व सामाजिक संस्थेस भेटीचे आयोजन करावे. यासाठी शिक्षकाला जबाबदारी देऊन भेटीचे नियोजन करून योग्य ती कार्यवाही करावी. ह्या भेटीचा अहवाल विद्यार्थी शिक्षकाकडून घ्यावा. त्या अहवालाचे योग्य मूल्यमापन महाविद्यालयातच करावे.

मूल्यमापन पध्दती:नियोजनासाठी ५ गुण, कार्यवाही सहभागासाठी १५ गुण, अहवाल लेखनासाठी ५ गुण.

Practice Teaching and Internship

सरावपाठ नियोजन व शालेय आंतरवासिता

क्रेडिट - २

गुण-५०

कालावधी : १०० तास

उद्दिष्टे : छात्राध्यापकास....

१. प्रतिमानाचा वापर करून २ सराव पाठ पूर्ण करणे
२. ज्ञानसंरचनावादानुसार पाठनियोजन करून ४ सराव पाठ पूर्ण करणे.
३. शालेय आंतरवासिता, व अभ्यासक्रमासंबंधित प्रात्यक्षिके पूर्ण करणे.
४. शाळेतील विविध समितीपैकी एका समितीचा अभ्यास करणे.
५. शाळेतील पोषण आहार योजना अभ्यास करून अहवाल लिहणे.

कार्यानुभव विषयांतर्गत एका कृतीचे आयोजन करून एका वर्गासाठी वस्तूनिर्मिती प्रकल्प राबविणे.

शालेय आंतरवासिता उपक्रमाचे स्वरूप : या शालेय आंतरवासिता उपक्रमामध्ये ४ सरावपाठ माहिती तंत्रज्ञानाच्या आधारे पूर्ण करावयाचे आहेत. या सराव पाठाचे गुण सरावपाठासाठी नियोजित केलेल्या गुणांतुन द्यावेत. या सरावपाठा व्यतिरिक्त शाळेतील विविध समितीपैकी एका समितीचा अभ्यास, शाळेतील पोषण आहार योजना अभ्यास व कार्यानुभव विषयांतर्गत एकाकृतीचे आयोजन करून एका वर्गासाठी वस्तूनिर्मिती प्रकल्प राबविणे या उपक्रमांचा समावेश या शालेय आंतरवासितामध्ये करण्यात यावा.

मूल्यमापन:

- १) ज्ञानरचनावादानुसार ४ आणि प्रतिमानानुसार २ असे एकूण ६ सराव पाठ यांचे गुण सरावपाठाच्या गुणांपैकी देणे. (३० गुण)
- २) शाळेतील विविध समितीपैकीएका समितीचा अभ्यास व अहवाल: (१० गुण)
- ३) शाळेतील पोषण आहार योजना अभ्यास व अहवाल: (१० गुण)



Practical Submission&FinalLesson Examination

क्रेडिट - ४

गुण-१००

कालावधी : १३० तास

Final Lessons Examination: Annual lesson examination will be conducted after university declaration (after completion of 40 lessons and lesson observation) possibly in the month of February by college with prior permission of Solapur University.

The Examination will comprise of conduction two school lesson on the two pedagogic subject offered by the student –teacher. The evaluation of each lesson will be done by a pair of examiners –one internal and another external examiner. Each examiner will award marks out of 50 for each lesson. The university will convert the 100 marks awarded by each pair of examiners into 50. The total marks out of 100 for the lesson examination will be converted into grade.

(Creativity & Personality Development)

सर्जनशीलता व व्यक्तिमत्व विकास

क्रेडिट -१

गुण-२५

कालावधी : ४० तास

उद्दिष्टे: छात्राध्यापकास

१. संप्रेषण कौशल्ये विकसित करण्यास मदत करणे.
२. दैनंदिन देशातील व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील घडामोडींवर व त्याचे मूल्यमापन करण्यास मदत करणे.
३. महाविद्यालयामध्ये होणा-या कार्यक्रमांचा अहवाल तयार करण्यास व त्याचे मूल्यमापन करण्यास मदत करणे.
४. स्वतःच्या गुणदर्शनास वाव देणे.
५. भिक्तीपत्रके, निबंध, काव्य, वक्तृत्व इ. कलांमध्ये भाग घेण्याची संधी उपलब्ध करून देणे.
६. सर्जनशीलतेवर आधारीत कार्यक्रम उपक्रम करण्यास मदत करणे.
७. अवांतर वाचन करण्यास व त्यावर चर्चा करण्यास मदत करणे.

कालावधी- प्रत्येक आठवड्यातील उपलब्धते नुसार एक तास.

प्रात्यक्षिकासाठी आवश्यक आधारप्रणाली: वृत्तपत्रे, मासिके, सांस्कृतिक कार्यक्रमासाठी लागणारे साहित्य इ.

प्रात्यक्षिकांचे नियोजन:

हे प्रात्यक्षिक वर्षभर सातत्याने चालू राहावे त्यासाठी वेळापत्रकात प्रत्येक शनिवारी एक तास (शक्यतो शेवटचा) ठेवावा. १२ ते १३ छात्राध्यापकांचा गट असावा आणि कार्यक्रम चक्राकार पध्दतीने आयोजित करावा. या प्रात्यक्षिकांमध्ये खालील बाबींचा समावेश असावा.

१. स्वतःची माहिती देणे, ओळख करून देणे.
२. फलक लेखन-परिपाठ यांचे नियोजन करणे.
३. आठवड्यातील महत्त्वाच्या घटनांची वृत्तपत्रातील कात्रणे आणून चर्चा करणे.
४. महाविद्यालयामध्ये होणा-या कार्यक्रमांचे नियोजन करणे, वृत्तांत लिहणे व कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करणे.
५. महिन्यातून एकदा निबंध/वक्तृत्व/कविता लेखन व वाचन इ. स्पर्धांचे नियोजन करणे.
६. किमान २ पुस्तकांचे (क्रमिक पुस्तकांव्यतिरिक्त) वाचन करून चर्चा करणे.
७. सांस्कृतिक विविध गुणदर्शन कार्यक्रमाचे सादरीकरण करणे.

८. भिक्तीपत्रके तयार करणे.
९. राष्ट्रीय सण व उत्सव साजरे करणे.
१०. विविध राष्ट्रीय नेत्यांच्या जयंत्या व पुण्यतिथी साजरी करणे.

यापैकी परिपाठ फलकलेखन, स्पर्धा व सांस्कृतिक विविध गुणदर्शन या कार्यक्रमाची जबाबदारी १२-१३ छात्राध्यापकांच्या एका गटास द्यावी.

- | | |
|--|---------|
| १. परिपाठ, स्पर्धा नियोजन/ सहभाग, महाविद्यालयातील कार्यक्रम नियोजन | -१० गुण |
| २. भिक्तीपत्रक, पुस्तक वाचन व चर्चा | -०५ गुण |
| ३. विविध गुणदर्शन (नियोजन व सादरीकरण) | -०५ गुण |
| ४. वर्षभरातील सहभागी कार्यक्रमाचे लेखन | -०५ गुण |

Viva-Voce

क्रेडिट -२

गुण-५०

कालावधी : २०

तास

This practicum carries 50 marks, 02 credits. The viva-voce is to be conducted for evaluation of work and achievement (within the year /Sem-III & Sem - IV) of every student, at the end of second year by a pair of examiners (one internal examiner and another external examiner) appointed by the university. The University /College should provide all students –teachers a list of practical's to be completed, compiled and filed in an order before appearing for the viva voce. The teacher education institution should have mechanism to verify the enlisted practical /documents/reports and attendance records before a student-teacher appears for the viva voce.
